

Sotapeili

JOUKO Pikkanen syntyi vuonna 1936 Karjalan Kannaksella Muolaan pitäjän Kyyrölän kylässä. Kylä oli kuuluisa savipajoista. Joukon koti oli tyypillinen pienviljelystila lehmineen ja porsaineen. Lisäänsioksi isä ajoi kuorma-autoaan.

Perhe joutui lähtemään sotaa pakoon kaksikin kertaa. Seitsenvuotiaana Joukon piti lähteä monien muitten tavoin Ruotsiin sotalapseksi, nimilappu oli jo kaulassa, mutta peruutus tuli viimehetkellä, eikä hän noussutkaan Arcturus -laivaan. Joukon sisar ja veli menivät ja palasivat aikanaan äidinkieltä enää taitamattomina.

Vuonna 1944 Jouko-poika lähti Kannakselta muun Karjalan kansan tavoin viimeisen kerran. Perhe asetui ensin Punkalaitumelle, sitten Vaasaan ja vihdoinkin Valkeakoskelle. Hän tuli Helsinkiin opiskelemaan ja valmistuttuaan graafikoksi Ateneumista vuonna 1960 jäi työn vuoksi tänne. Kampissa hän on nyt asunut 20 vuotta.

Taidekoulutuksestaan huolimatta, tai sen turvin, Jouko pestautui mainonnansuunnittelijaksi erääseen tukkuliikkeeseen. Sieltä hän siirtyi elämänsä työpaikkaan Mainos Taucherille yhteysmieheksi. Sitä virkaa hän hoiti silloisessa Suomen suurimmassa mainostoimistossa seitsemän vuotta. Seuraavat seitsemän vuotta graafikkomme kirjoitti mainostekstiä ja loput 16 vuotta hän oli talon suurimpien asiakkaiden luovista toteutuksista vastaava. Toimet vaihtuivat hänen omasta halustaan. Tällaiseen muuntumiseen eivät kaikki kykene, mutta Joksella onkii Karjalan poikia...

Pikkanen kirjoitti Sotapeili-romaaninsa käsikirjoituksen myös elokuväsäätiölle, jossa aiheesta oltiin kiinnostuneita, mutta elokuvaa Äideistä parhain alettiin juuri filmata ja uusi tulokas sai jäädä. Teema sopii myös musikaaliksi, jota Jouko työstää

edelleen kirjailija Aarni Krohnin ja säveltäjä Jukka Linkolan kanssa.

Jouko Pikkanen esikoisromaanin, Sotapeili on tarkasti kirjoitettu kotirintamakuvaus, joka huipentuu pakolaiskertomukseksi. Sotilas-isältä jäänyt pieni peili seikkailee punaisena lankana läpi romaanin. Myös hauskaasti suomea puhuvan Sergein antama kukkopilli pääsee pitkälle.

Sodan viimeinen vuosi 1944. Itä-ajanpinnassa asuva 9-vuotias Joel lähetetään kymmenien tuhansien tavoin karu lähetelappu kaulassa Ruotsiin.

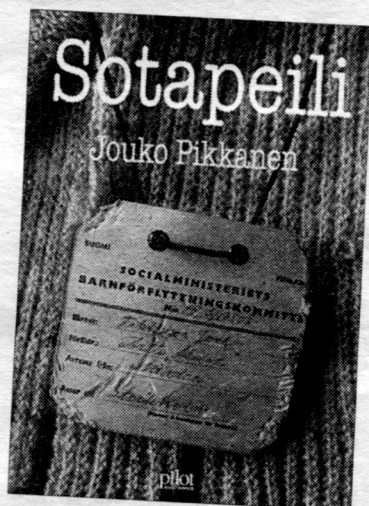
Junamatka Kannakselta Turkuun on kuvattu loistavasti. Näkee, että tekijä on tutkinut asiat, joista kirjoittaa. Tuntemuksia, pitkän junamatkan tuomia fiiliksiä ihmisissä ja ihmisten kesken kuvataan naturalistisesti.

Joel näkee veturin ensimmäistä kertaa ja lumoutuu sen teknisytydestä. Hän unelmoi isästä, hän muistelee: se takaa hänen henkisen eheytyksensä antaa perspektiiviä eteenpäin ja taaksepäin.

Arcturus -laiva odottaa Turun satamassa. Sen ruumaan laskeudutaan suoraan junasta ja laiva lähtee.

Varhaisen teinirakkauden aineksia ruumaan tulee viisaan Irma-tytön myötä, jonka muistovihkoon Joel piirtää veturin. Irma osoittautuu tytöksi, jonka Joel on matkan aikana pelastanut jäämästä palavan muuntajan alle.

Tukholmassa lapset jäävät ruotsia puhuvien hoitajien ja lääkärien hoitoon, lapset pestään ja he saavat desinfiointijauhekuorutuksen. Tulee päivä, jona lapset pannaan saliin näyttille. Yksi toisensa jälkeen valitaan. Joel lähtee kärrykuormassa maatilalle, jossa on kaksi nuorempaa lasta, pöljä renki, emäntä ja

isäntä ja isännällä vesimylly.

Vaikka Joel ei osaa kieltä, hän selviytyy neuvokkuudellaan ja olosuhteet Ruotsalaisella maaseudulla eivät paljon poikkeaa Suomen vastaavista oloista. Joel käy koulua, oppii nopeasti, vaikka välillä lukkiutuu.

Kahden vuoden kuluttua Joelia tuova Arcturus rantautuu Suomen Turkuun. Tervettä kapinaa tuntien poika nappaa lakeerikengät mereen ja kohtaa äitinsä repun viilekkeet maata viistäen. Suomen kieli on rämettynyt. Sen Joel huomaa jo laivalla kuullessaan pitkää aikaa äidinkieltään. Hän asuu äitinsä kanssa useissa paikoissa ja käy koulua seudulla, jonka kielimurre on molemmille outo.

Kolmetoista vuotta myöhemmin Joel omistaa kuorma-auton. Hän leikkaa shabloonan ja maalaa peltiin sanat: Joelin Kuljetus.

Sotapeilin parasta antia: esiin vyörytetty lähihistoriaamme kuvaavat tilanteet ja niistä kehitetyt uskottavat kohtaukset. Näin ajankuva - paikoin valokuvan tarkka - muodostuu. Kirjan alussa replikoidaan runsaasti. Ja Pikkanenhan taitaa Kannaksella puhutun murteen.

Arvo Vatanen

Sotapeili, 219 sivua, 25 €, Pilot-kustannus Oy 2006. www.pilotkustannus.fi

jan-07.